

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Exploduntur oppositiones, quibus recentiores hæc Augustini testimonia
infirmare nituntur. c. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

tionem epist. ad Rom. cap. 6. ideo dixit non posse esse electionem inter aequales, quia putauit gratiam conferri ex meritis arbitrij; id quod retractauit lib. 1. c. 32. & lib. de predest. sanct. cap. 4. Postea autem passim concedit electionem gratis omnino factam ex eadem massa, & consperione inter aequales perditos; hanc tamen asserit fuisse ad gratiam non ad gloriam. In hac vero quaest. eam solum electionem videtur admittere, quae sit praemissa examine, nam aliam inter aequales adhuc non videbatur agnoscere. Nihilominus de gratia rectissime sentit, cum asserit, ad gratiam nullam talem electionem esse, quam tamen ad gloriam esse concedit, & ita contingit id, in quo antea de gratiae electione loquens errauerat. Id vero, quod de electione ad gloriam docet, nullibi retractat, ut statim dicemus. Videri tamen possit alicui, in ea quaest. etiam cognouisse aliam electionem ad gratiam, sine meritis, & examine; cum circa medium illius, eos appellat electos, qui congruenter vocati sunt. Verum non satis explicat, an dicat electos, quia ad ipsam vocationem sine examine electi essent, aut quia vocatione dispositi, postea merita habuerunt, ex quibus vitam aeternam consequerentur, & ad eam praemisso examine eligerentur.

Augustini
sententia
inuenitur.

Deinde serm. 7. de verb. Domini secundum Matthaeum tom. 10. ubi iam admittit duplex illud genus electionis, & sine examine, & cum illo sic ait: Elegit autem Deus, sicut inquit Apostolus, & secundum suam gratiam, & secundum illorum iustitiam dicit secundum suam gratiam, quia Deus eos elegit gratis sine examine, ut eis daret dona gratiae, quae aliis negauit, ea solum ratione, quia placuit. Sed quid est, secundum illorum iustitiam, nisi quia elegit eorum bona opera, quae gratia sua in illis praeparauerat, inquam, ad vitam aeternam, ubi iam necessario examen praecedat, quod in electione ad gratiam esse non potuit. Hanc autem fuisse mentem August. neque quidquam illum contra gratiae dignitatem docuisse, patet ex sequentibus: explicans enim illud. Reliquis secundum electionem gratia salua facta sunt, sic loquitur: Ergo illo elegi quia viti mentes eorum de me praesumentes, non de se nec de Bada. Non sunt mutati: sic sunt, ut a me facti sunt: & tu, qui loqueris nisi de me praesumeres, ubi esse? ubi licet concedat electionem operum ad vitam aeternam, aut ad maiorem gratiam, nihil autem contra dignitatem gratiae asserit, sed ei tribuit opera, quae dicit secundum iustitiam eligi a Deo, cum ait, Sic sunt a me facti: & in eiusdem gratiae commendationem statim subiungit: Causa Christiane, causa, superbiat licet enim imitator Sanctorum sit, totum gratia semper reputa: quia ut esset aliquid reliquum, gratia in te Dei, non tuum meritum fecit. Reliquum appellat bona opera, quae eligerentur, ut dicerentur reliquiae per electionem saluae factae fuisse. Quamuis autem locus ille ad Rom. aliter possit exponi, de electione scilicet gratiae, quae praenit omne examen, & sit ad ipsam gratiam, non ad gloriam: atque hic videatur germanus sensus Pauli, quem sequitur Augustin. lib. 1. de predestinatione sanct. cap. 1. 16. doctrina tamen quam tradit ipse in eo sermone, nihil contra gratiae dignitatem habet, neque viqua ab eo retractata minima ex parte inuenitur. Nuncautem ex eius auctoritate solum agere decreuimus. Mitto testimonium Aug. lib. de predest. de c. 2. & 3. quod infra cap. 8. referemus.

Denique Prosper, & ipse per omnia Augusti-
Vasquez in part. Tomus 1.

nianus, atque acerrimus gratiae propugnator l. 2. de vocatione Gent. c. 25. non minus perspicue utramque electionem adstruit his verbis: Deus ergo iis, quos elegit sine meritis, dat unde ornentur & meritis. Ecce priorem electionem ad gratiam sine examine. Et frustra dicitur, quod ratio operandi, id est, studium, & sollicitudo operandi, non sit in electis, cum etiam ad hoc operentur ut electi sint. Cum igitur dicat electos ad gratiam sine meritis ornari, meritis ad hoc, ut eligantur, concedit ingenue posteriorem electionem praemisso examine meritorum, non ad aliud, quam ad gloriam, & ad gratiae augmentum; nam priorem, quam dixit fuisse sine meritis, intelligit solum ad gratiam, ut inde ornarentur meritis. Negat autem fuisse ex meritis, quia nulla alia esse potuerunt, quam arbitrij, ex quibus fieri non potuit.

Testimonium
Prosper. pro
eodem sen-
tentia.

49.

CAPVT VII.

Exploduntur oppositiones, quibus recentiores hac Augustini
testimonia infirmare nituntur.

Non desunt recentioribus machinationes, quibus tam aperta testimonia euertere moliantur: primo autem plane fatentur electionem ad gloriam ex meritis, illis locis traditam esse, sed oppositum alibi Aug. postea docuisse: praesertim lib. de Concept. & grat. cap. 7. ubi concedit electionem ad regnandum cum Christo omnino gratis, & sine meritis factam. Verum seque c. non obsecure monstrabimus nusquam Aug. neque in eo cap. 7. oppositum, vel leuiter insinuas.

Secundo alij in Aug. non parum docti pronunciant, librum illum ad Simplicianum in iuniori aetate ab ipso conscriptum fuisse, tamen etiam Episcopus esset, & ideo de gratia Dei parum curasse, nec dubitasse concedere electionem aliquam ex meritis, licet non arbitrij, saltem gratiae. at cum postea in maiori aetate cum Massiliensibus disputandum illi fuit, & pro gratia acius dimicandum, ita ut nec minima ratio meriti ad electionem concederetur, negasse dicunt electionem aliquam, etiam ex meritis gratiae sicut in libris de praedestinat. Sanct. De corrept. & grat. & aliis. Ego sane fateor librum illum in prima aetate post Episcopatum ab August. editum, ut ipse testatur 2. retract. c. 1. Concedo etiam nunquam in eo libro agnouisse aliquam electionem, nisi examine praemisso, ut c. praeced. notauit. Ceterum cum illius libri meminerit 2. retract. cap. 1. nihil quod in eo docuerat, retractat: imo doctrinam de gratia ibi traditam minime probat, & praedictam quaestione tantum facit disputas contra Massilienses lib. 1. de predest. Sanct. cap. 4. ut ipsos ad eam remittat, si veram de gratia sententiam intelligere velint. Quod si aliquid suspectum, aut minus recte dictum ibi tradidisset, quod Massiliensium sententiae faueret, cum dixit electionem ad gloriam ex meritis factam fuisse: aut illud interpretaretur in bonum sensum, aut plane retractaret, neque villo modo pro Catholica doctrina Massiliensibus eam allegaret quaestione.

Libros ad
Simplicianum
quidam
recipiunt.

50.

Libri ad
Simplicianum
a calumnia
vindicanur.

Capite ergo illo 4. in principio, retractas quod Presbyter dixerat, gratiam nimirum dari ex meritis fidei, quae essent ex propriis viribus, & ita homines elegi ad gratiam ex meritis fidei praenitis a Deo, sic ait: Videris, quid tunc de fide, & operibus sentiebam, quamuis de commendanda, Dei gratia labo-
rare.

X y 2

rarem, in qua sententia istos fratres nostros esse nunc
 video; quia non sicut legere libros meos, ita etiam in eis cu-
 rauerunt proficere mecum. Nam si curassent, inuenissent
 istam questionem secundum veritatem diuinarum Scrip-
 turarum solutam in i. lib. duorum, quos ad beatæ memoriæ
 Simplicianum scripsi. Et lib. 2. retract. c. 1. de ea quæ-
 stione inquit: In cuius questionis solutione elaboratum
 est pro libero arbitrio voluntatis humane: sed vicit Dei gra-
 tia. Probat ergo contra Massilienses quicquid de
 gratia dixit in ea quæstione; imo eorū errorē in ea
 satis confutatus existimat: quod si aliquid, vel mini-
 mæ suspicionis esset, quod ipsis sanare videretur,
 vel illud retractaret, vel ad eam quæstionem eos
 non remitteret. Eandem quoque quæstionem ad
 Simplicianum, & doctrinam illius commendat
 idem Aug. lib. de bono perseverantiae c. 20. ubi respon-
 dens Hilario Arelatensi, miratur, quod Massilien-
 ses dicerent, sine doctrina prædestinationis, quam
 ipse Augustinus contra eos cepit prædicare, do-
 cens nullum initium gratiæ ex nobis præcedere,
 multo tempore Ecclesiam Dei Catholicam sen-
 tentiam de prædestinatione defendisse: & inquit,
 Multum miror eos dicere, nec attendere, ut de aliis hic ta-
 ceam. ipsos libros nostros & antequam Pelagiani apparere
 cepissent conscriptos, & editos, & videre, quam multis eo-
 rum locis futuram nescentes Pelagianam heresim cadeba-
 mus. prædicando gratiam, qua nos Deus liberat à malis er-
 roribus, & moribus nostris, non præcedentibus bonis meritis
 nostris, faciens hoc secundum gratuitam misericordiam
 suam quod plenius sapere cepti in ea disputatione, quam
 scripsi ad beatæ memoriæ Simplicianum Episcopum Medio-
 lanensium Ecclesie, in mei Episcopatus exordio, quando &
 initium fidei donum esse cognoui, & asserui. Et cap. 21.
 21. eiusdem libri de ea quæstione ita scribit, Vi-
 deant tamen ii (scilicet Massilienses) vtrum in primi
 libri posterioribus partibus eorum duorum, quos mei Epi-
 scopatus initio, antequam Pelagianæ heresim appareret, ad
 Simplicianum Mediolanensem Episcopum scripsi, reman-
 ferit aliquid, quod vocetur in dubium, gratiam Dei secun-
 dum merita nostra dari: & vtrum ibi non satis egerim, et-
 iam initium fidei esse donum Dei: & vtrum ex iis, quæ ibi
 dicta sunt, non consequenter eluceat, etsi non sit expres-
 sum, etiam usque in finem perseverantiam non nisi ab eo
 donari, qui nos prædestinavit in suum regnum, & gloriam.
 Censet igitur August. ita exacte de gratia Dei in ea
 quæst. sicut in reliquis postea operibus post ex-
 ortam heresim Pelagij, se disputasse. Taceant igitur
 prædicti Theologi, & doctrinæ August. in ea
 quæstione humiliter acquiescant, si doctrina eius-
 dem de gratia, & prædestinatione ipsis probatur.
 Tertio dicunt alij Augustinum. Qui non de
 ordine intentionis, sed de ordine executionis,
 non quem in tempore exequendo servat examine
 præmissio meritum (loquitur enim de ipsa ele-
 ctione in præsentia, ut ex verbis præced. cap. reci-
 tatis patet) sed de ordine executionis, quem Deus
 in mente sua, & æterna præscientia servat. In-
 quiunt enim, in præscientia Dei duplicem ordi-
 nem esse, vnum intentionis, alterum executionis:
 sicut in quolibet artifice, dum opus aggreditur,
 vel de illo consultat. Prior ordo à fine ad media
 procedit, ex eo namque quod quis vult ædificare
 domum, primum decernit domum construere,
 deinde de variis mediis consultat. At ubi iam me-
 dia inuenit, considerat alterum ordinem execu-
 tionis, in quo nimirum, talibus mediis præstis,
 ultimo decernit domum fabricari. Sic ergo Deus
 primum decrevit hominem beatæ, nondum me-

Explicatur
 verba Aug.
 à quibusdam
 de ordine
 executionis.

ritis præstis, deinde dare merita, ut media ad
 hanc beatitudinem: & sic completus fuit ordo in-
 tentionis. Sed ordine executionis per media gra-
 tiæ, & merita præstis, iterum decrevit ipsum per-
 ducere ad beatitudinem. Vidit enim hominem
 hac, & hac gratia præventum bene operaturum,
 & dignum futurum, ut beateretur. Ideo præfinit
 per illa media, & ex illis præstis tale præmium
 retribuere. De hoc ordine posteriori dicunt lo-
 quuntur fuisse Aug. non de priori. Cum quo bene
 constat, ut Deus primū omnium ante merita præstis,
 ordine intentionis, decreverit dare vitam æternam.

Sed certe si hic modus philosophandi in Au-
 gust. fundamentum haberet, liberet eum ample-
 terer, nec mihi curæ esset, si alias philosophiæ A-
 rist. aut Theologorum nostrorum opponeretur,
 & licet non videretur probabilis, tamen, ut men-
 tem August. interpretaremur, sufficeret. Ceterum
 existimo, neque Augustini, neque Scholasticorum
 doctrinæ consentaneum esse imo communi
 sensui Philosophorum omnino aduersari, ac pro-
 inde effugium hoc nullius esse momenti.

Et primo quidem in August. nullum funda-
 mentum habet, quod ipse nusquam alium ordi-
 nem intentionis posuerit, in quo homines elige-
 rentur ad vitam æternam ante merita præstis. Quare
 cum ipse, ubicumque loquitur de hac voluntate
 conferendi gloriam, asserat ex operibus, & meritis
 gratiæ, gloriam fuisse præsentiam, distinctio hæc
 doctrinæ Aug. consona non erit, sed tantum ad
 eludendum excogitata. Nullibi autem dixisse Au-
 gustinum intentionem hanc conferendi gloriam
 fuisse ante merita, cap. seq. patebit: locis vero
 proxime citatis, ubi de electione ad gloriam ser-
 monem habet, aperte testatur ex meritis factam
 fuisse. Vnde ergo suspicari possumus, duplicem
 illum ordinem ab Aug. fuisse assignatum?

Secundo axioma Philosophis, & Theologis sa-
 tis familiare, & verissimum, quo duplex ordo as-
 signatur, alter intentionis, alter executionis, non
 constituit vtrumque in mente artificis, aut operan-
 tis, sed alterum in mente, & consultatione illius,
 alterum vero in re ipsa, & uterque est notissimus.
 Est autem axioma: non solum alterū esse ordinem
 intentionis, alterū executionis, sed prorsus oppo-
 sitos esse: ut prius in intentione, & consultatione inter-
 sit posterius in executione, & generatione, & con-
 sit posterius in executione, & generatione, & con-
 sit prius in intentione, & generatione sit posterius
 in intentione. Ut cum cupimus sanari, prius volu-
 mus sanitatem, quam executione ipsa posterius
 consequimur. Præterea consultatio de mediis ad
 sanitatem prius versatur circa medium magis pro-
 pinquum: ut cum agitur de sanitate, consultatio
 est, an expediat medicamento purgare naturam,
 vel scissione mittere sanguinem, deinde si mit-
 tendus est sanguis, quisnam vocandus sit phle-
 botomus peritus; demum quis illam querere, &
 accersere debeat. Contra vero cum exequimur,
 incipimus ab illo, qui vocaturus est chirurgum, ut
 scindat venam, postea ille scindit venam, nemum
 sequitur sanitas. Ratio vero est, quia consultatio
 post intentionem finis querit, quæ ad finem vi-
 lia sunt, quatenus vitia: & cum quædam vitia sunt
 ad finem se ipsas, quædam vero per alia; quo remo-
 tius aliquid vile est, posterius in consultationem
 venit. Contra vero quia executio ordinem servat
 causarum efficientium, & illa est prior: quæ remo-
 tior (nam remotior movet magis propinquam) à re-

Explicatur
 verba Aug.

Arguitur
 hoc
 non
 potest
 esse
 verum

Arguitur
 hoc
 non
 potest
 esse
 verum

à remotioribus incipit. Id quod expressit *Aristo.* 3. *ethic.* 8. his verbis. *Idque, quod ultimum est in resolutione, primum esse constat in generatione.* ordinem resolutionis appellat ordinem consultationis, & intentionis: ordinem vero generationis vocat, quæ nos communiter dicimus ordinem executionis, ut videbimus 1. 2. q. 1. 4. art. 5. de hoc utroque ordine eo modo quem diximus loquitur *S. Tho.* 1. 2. q. 1. 2. 4. At in consultatione & intentione, aut decreto voluntatis, duplicem ordinem oppositum assignari posse, alterum executionis, alterum intentionis, ut prius in vno, sit in altero posterius, quis vnquam philosophus, aut Theologus docuit? Excipio recentiores Theologos professores, qui ut ab ijs, aut alijs argumentis suam tueantur sententiam, hos duos ordines excogitarunt, quod sane, vel hac sola ratione suspicione non caret, nunquam enim alibi de his mentionem apud probatos, vel Philosophos, vel Scholasticos factam reperies.

Tertio fere nunquam reperimus id, quod secundum ordinem intentionis disposuimus, si bene memoria teneamus, cum mente nostra de re aliqua consultamus, & decernimus. Si vero aliquando id contingit, ex imperfectione provenit, quæ Deo tribuenda non est. Quod si non videtur necessarium duplicem illum ordinem assignare in mente eius, qui post consultationem prompte & absque impedimento id, quod intellectu concepit & decrevit, opere exequitur? quia peracto ordine intentionis statim procedit ad opus, ut experimento constat, quælo Deo, tanquam artifice tardo, & hebetioris intellectus, duplicem illum ordinem tribuimus, siquidem post priorem ordinem summam promptitudine operari potest.

Quarto etiam si concedamus, duplicem illum ordinem ab artifice considerari, nunquam tamen sic loquimur, ideo voluit talem finem, quia media prævidit; sed semper e contrario dicendum est; ideo talia elegit media, quia voluit finem; licet considerans, & resolvens intra se ordinem, qui futurus est in executione, videat ex tali medio futurum talem finem. Veluti si medicus decrevit sanare aliquem, & consultans de medijs elegit scissionem venæ, & deinde considerans quomodo executio procedat, videt ex tali scissione sequituram evacuationem maligni humoris, & eo ablato futuram sanitatem: non dicimus; ideo voluit sanare, quia vidit scissionem; sed solum dicimus, vidit ex scissione futuram sanitatem. Si autem diceremus, ideo voluit, & decrevit sanare, quia vidit posse fieri scissionem, sine dubio commoditas medijs impulsisset ad voluntatem finis, quem alias ille non veller. Id quod aliquando contingit, ut cap. 11. dicemus, quando nimirum unicuique medium inuenitur ad consequutionem finis eo modo, ut desideratur: quod si plura sunt media, & voluntas finis fuit definita non intuitu huius, vel illius, nunquam, cum consideramus ordinem executionis, & mente resolvimus, dicimus, ideo finis volutus est, quia tale medium fuit prævisum, aut electum, sed contra, quia volutus fuit finis, tale medium electum fuit, & prævisum, ut adhibendum: asserimus tamē, ex tali medio sequitur ipsa talis finis. Ratio vero discriminis est, quia diversum est genus causalitatis in volendo, quam in faciendo, & exequendo: in volendo enim illud est causa, quod movet ut finis: nunquam ergo dicimus, artifex voluit talem finem, quia vidit tale medium, nisi in casu prædicto.

Vaquez in part. Tomus 1.

cto, in quo medium redundat in ipsam rationem finis: dicimus tamē, videt intellectus in re sequiturum talem finem ex tali medio: quia tunc solum attenditur causalitas efficiendi. Hæc meo iudicio certissima sunt. Ex quibus demonstro, Aug. non fuisse loquutum de ordine executionis mente considerato. Nam si ordine intentionis Deus iam voluisset vitam æternam aliquibus hominibus ante merita prævisis, absolute, & ex se, etiam si diceremus, ipsum considerasse deinde ordinem executionis, quomodo scilicet per merita, tanquam per media, consequenda esset beatitudo, nunquam tamen dicere possemus, ideo Deum voluisse dare gloriam, quia vidit merita, quando iam absolute eam voluit, non intuitu meritorum. Sicut de eo, qui statuit finem ante media ordine intentionis, nunquam postea nec ordine executionis asserimus, ipsum voluisse finem ex medijs prævisis, ut probatum manet. Cum igitur Aug. in illa questione ad Simplician. & Prosper. loc. cit. dicant ideo homines electos, quia merita eorum prævisis sunt, consequitur eos etiam de quouis ordine intentionis, & voluntatis plane loquutos. Aug. dicit, *Quia illud (scilicet propositum iustificandi) manet, ut iustificet credentes, ideo inuenit opera, quæ iam eligat ad regnum celorum.* Prosper autem de prædestinatis ait: *Cum etiam ad hoc operentur, ut electi sint.* Si ergo ideo voluntate dei eliguntur, quia prævidentur habere merita, vel ad hoc operatur, ut eligantur, respectu voluntatis priora fuerunt merita. Contra vero non dicimus, ad hoc, ut velit quis sanari, scienditur vena, quia voluntas sanandi, prior est in intentione, & voluntate: dicimus tamen ad hoc, ut quis sanetur, scienditur vena, quia hic solum efficacitas in re significatur, & particula, *ut*, denotat causam finalem priorem in intentione, sed re ipsa in executione efficientis posteriore.

Quinto quotiescunque media ad aliquem finem consequendum sunt merita, & quis proponit alteri finem consequendum per illa, ipsi proponenti sunt priora merita, quam decernat dare finem, nam talis finis non datur, nisi intuitu meritorum, & ad modum præmissi tamen, cui talis finis proponitur, prius movetur in se; deinde adhibet merita, ut illum consequatur, & ideo notavi disp. 82. c. 5. quoties medium ad aliquem finem est morale, illud esse prius prævisum, quam sit voluntas conferendi talem finem. Intelligitur autem respectu voluntatis eius, qui proponit finem, sicut Deus hominibus proponit beatitudinem, non respectu eius, qui suis meritis illum consequi debet: id quod magis explicabitur c. 9.

Denique modus ipse loquendi causalium propositionum rem ipsam, & mentem Aug. nobis explanat, dicimus enim, *Deus voluit dare vitam æternam Petro, quia vidit re ipsa futurum esse sanctum, non autem, voluit dare vitam æternam, ut re ipsa esset sanctus.* Si autem prius in intentione voluit beatitudinem dare, & deinde merita, & sanctitatem, sequitur ad hoc decrevisse dare beatitudinem, ut postea daret sanctitatem. Ex illo ergo modo loquendi. *Decrevit dare gloriam, quia vidit futurum esse sanctum,* colligitur habuisse rationem meritorum, sicut si diceremus, ideo vocavi Petrum, quia cognovit futurum esse sanctum, fateremur rationem habuisse meritorum, ut vocaretur nunc autem, quia non habuit, dicitur, vocavit, non quia novit fore sanctum, sed ut esset sanctus.

Dicitur explicatio meriti, Aug. repugnat.

Augustin. Prosper.

57-

De divina valde neganda.

Ex modo loquendi vera sententia confirmatur.